

Fortællere i fri dressur

Af Gudrun Pedersen, gupe@berlingske.dk

Fredag den 11. september 2015, 16:17

Ægteparret Nina Stenshøj og Peter Barner- Rasmussen bruger deres otium på at fortælle historier. Her i weekenden ruller de sig ud ved den årlige fortællefestival på Nørre Vosborg - men fortællingerne kan også bruges i arbejdslivet.

Stemmen er snart hæs og hekseagtig, snart lys og pigelig. Øjnene vider sig ud og smaller sig sammen; blikket griber fat i kameraets øje. Hænderne tegner historien og holder de lyttende fast i et jerngreb.

»I kender måske Lønborg? Der ligger en kilde. En gammel kilde. En HELLIG kilde! Det er en rigtig god kilde ...«

Nina Stenshøj står i sin stue foran fotografens videokamera, da hun fortæller sin historie om den sørgende enkemand med det dårlige syn, den pietistiske præst, hans syge hest og den forunderlige kilde med de helbredende kræfter.

Tilhørerne er få; foruden hendes mand og fortællerkollega, Peter Barner-Rasmussen, er det kun Dagbladets fotograf og journalist, der lytter.

Men selv om tilhørerskaren er lille, er den lyttende tavshed i rummet alligevel stor nok til, at Nina ser veltilfreds ud, da hun har afleveret sin overraskende punchline.

Publikum var med!

I den kommende weekend er rammerne nogle andre og tilhørerskaren en hel del større, når Peter og Nina stiller op til den årlige Fortællefestival Vestjylland på Nørre Vosborg mellem Vemb og Ulfborg.

Det er den tiende festival af slagsen med et væld af både professionelle fortællere og glade amatører.

Fortællingens regler

Men hvad enten der er mange eller få, som hører en historie, så er der stadig nogle grundbetingelser, der skal være på plads.

Den første og vigtigste er, at fortællingen skal bygges op, så indledningen fanger tilhøreren, så der er en spændingskurve undervejs, og så historien »slår et slag med halen« til sidst på en måde, så tilhøreren bliver overrasket.

Og så skal historien være fortællerens egen.

Man må lade sig inspirere af alt og alle; man må stjæle lystigt løs fra de forfattere, man har lyst til, bruge fakta og opspind efter behov - men man skal gøre det hele til sin egen historie, hvis man vil være en rigtig fortæller.

Fakta og fantasi

Ninas historie om den hellige kilde i Lønborg blev til, da Ringkøbing-Sjern Museum ønskede at lave noget om de hellige kilder på egnen.

For der findes en gammel helligkilde ved Lønborg - det er et faktum. Strengt præster i kirken har der også været - og der har faktisk ligget en kongsborg på stedet.

Resten af fortællingen har Nina selv bygget op.

Byggestenene er fantasi og lidt virkelighed, blandt andet fra hendes egen familiehistorie: Hendes mors syn blev dårligt, og den dramatiske beskrivelse af pletten, som vokser i synsfeltet, kommer derfra.

Billeder og sanser

»Der skal være billeder, hvis folk skal huske en fortælling. Billeder, følelser og sanser,« forklarer Nina, som selv arbejder for at få alle fem sanser med, hver gang hun laver en fortælling.

Peter går til og fra køkkenet, imens fruén fortæller om fortællingen. Kaffeduften lister sig ind på lugtesansen.

Hans tilgang som fortæller er anderledes end hendes: Han begynder ved computeren; skriver sin historie, retter den til - og lægger så teksten væk, når han kan den udenad.

Ninas historier begynder ofte i en søvnløs natte-time. Så simrer ideen længe i hovedet. Først, når hun kan fortælle hele historien for sig selv, skriver hun den ned - og så begynder rettetarbejdet.

Når de er færdige, er hendes fortællinger ens fra gang til gang.

Ægtemandens historier forandrer sig med tiden og i forhold til den sammenhæng, som han befinder sig i, når han fortæller. Fortællerummet.

»Jeg forstår slet ikke, at du kan skrive historien ned fra start, Peter, siger hun. »Definer start,« replicerer han.

Helbredende fortællinger

Men selv om de har forskellige måder at gribe deres historier an på, er de meget enige om, at fortællingen har stærke kræfter. Meget stærke, endda.

»Fortællinger kan gøre det muligt for os at bære livets tilskikkelser,« siger Nina.

Hun er nu på efterløn, men da hun arbejdede som leder af det socialpsykiatriske center Rosengården i Skjern, brugte hun fortællingen terapeutisk i forhold til brugerne på stedet.

»Sindslidende har svært ved at rumme deres egne følelser. Vi indførte eventyr-oplæsning på Rosengården. Alle eventyr er bygget op over samme skabelon: Hjemme - ude - hjemme. Det forfærdelige, som sker for hovedpersonen undervejs, kan hjælpe mennesker til at rumme det rædselsfulde i deres eget liv. Sorg sat på fortælling er lettere at bære,« siger Nina, som også har brugt livsfortællinger til at få sat ting på plads i sit eget liv.

Peter, der nu er gået på pension efter en lang karriere som læge, nikker bekræftende:

»Fortællingen får almengjort de oplevelser, mennesker har. Som læge handler det også om at skabe en fælles fortælling sammen med patienten. Fortællingen forandrer. Den kan gøre det lettere at rumme lidelsen.«

»Fortællingen er vel den ældste kunstart i hle menneskehedens historie,« mener Nina.

Peter er enig:

»Ja. Da sproget kom, så kom fortællingerne også. Jeg gad godt have været en flue på væggen i de huler i Frankrig, hvor hulemenneskene boede og tegnede på klippevæggene. Sikke nogle fortællinger, de har haft ...«